

Gorski:

Zanimive pripovedi profesorja Silvestra.

3. O srcu in žepni uri.

»troci, tam en dan,« tako je pričel spet drugi četrtek pripovedovati nam otrokom tako priljubljeni profesor Silvester, »sem bil pri svojih knjigah in delu vsled soparice močno zaspan. Oči so se mi zapirale, glava je lezla proti mizi, tako da nisem mogel nič več čitati. Naslonil sem se truden na mizo in sem zadremal. Kar naenkrat pa se mi je zazdelo v spanju, da se pogovarja moja zlata ura, ki je tiktakala v žepu, z mojim nekoliko bolehnim srcem. Srce je reklo uri: »Moj gospodar je zaspal, jaz pa še zadremati ne smem. Če bi namreč zadremalo jaz, bi bil takoj mrtev moj gospodar.«

Ura pa je začudena vprašala: »Sestra moja, kaj pa vendar delaš tam notri v človekovih prsih?«

»Samo za druge se žrtvujem,« odgovori srce. »Jaz sem namreč podobno velikanski sesalki, ki neprestano zajema vase vodo, pa samo zato, da jo oddajam drugim. Da ti bo stvar jasnejša, kako važno delo opravljam, pomisli, da je danes moj gospodar star že petdeset let. In ves ta čas — od njegovega prvega trenutka pa do sedajle — mu jaz zvesto služim. Neprestano bijem v njegovih prsih in mu s tem ohranjam življenje. Res! Tisti trenutek, ko bi nehalo jaz biti, bi zastalo tudi življenje mojemu gospodarju. Oj, koliko teh udarcev sem že naredilo v njegovem življenju! Vsako minuto udarim najmanj sedemdesetkrat! In zdaj seštej te udarce od prvega trenutka gospodarjevega življenja pa do danes! Preudari ta račun: 50 let je 18.260 dni ali 438 tisoč ur. To je 26 milijonov minut. Ker pa udarim, kot rečeno, vsako minuto najmanj 70 krat, je bilo v 50 letih mojih udarcev več ko eno milijardo 840 milijonov. Viš, to je moje delo!«

Ko je slišala ura te velikanske številke, jo je kar zazeblo. Ni mogla drugače, kakor da je še z večjim začudenjem priznala trud neumornega srca, pa rekla: »Zares, velikansko je tvoje delo! Gotovo te ima pa tvoj gospodar tudi nad vse rad in ti je močno hvaležen za vse, kar mu storiš dobrega.«

»O kajpak! Hvaležnost in moj gospodar,« zavzdahne srce in udari malo močneje, »to sta dve reči! Ravno narobe se godi. Zadnjič — na primer — sva šla z mojim gospodarjem na goro, ki stoji ondi zunaj vasi. Gospodarju se je moralo pač muditi, ker je hitel tako močno. Meni pa je bilo v prsih vedno huje, čimvišje sva šla v hrib. Zakaj, kolikor bolj je mož hitel, toliko hitreje sem moralo jaz sprejemati njegovo kri vase in jo spet odpravljati v posamezne ude. Zato sem pa delala na vse kriplje, da zadovoljim svojega gospodarja. Toda moči so mi pešale. Hotelo sem

se tu in tam malo odpočiti in zato sem se za hip ustavilo. Takrat se je pa zlila ploha psov iz ust mojega gospodarja, češ, kako slabo srce da ima. In vendar sem bilo jaz, srce, nedolžno. Psovke bi bil zaslužil le moj gospodar, ki me je s svojo naglico priganjal k delu.«

»Za trenutek je nastal po tej obtožbi v mojih prsih molk,« je nadaljeval sivolasi profesor. »Potem se je oglasila v mojem žepu ura in rado vedno nagovorila srce: »Iz česa si pa pravzaprav narejeno, da moreš vršiti tako naporno službo? Ali si mar iz kovine, kot sem jaz?«

»Hvala Bogu, da nisem,« reče srce. »Če bi bilo iz kovine, bi bilo že davno po meni. Zakaj železo in jeklo sta prekrhka za moje opravilo. Jaz sem narejeno iz samih prožnih kožic in mišic.«

»Kaj pa, če se kaj pokvariš, in te mora dati tvoj gospodar v popravilo — kako pa takrat?« poizveduje skrbno ura.

»Ti najbrže misliš,« odgovori srce, »da imam jaz v sebi kakšne vzmeti in prožna peresa, ki jih je treba od časa do časa prenoviti ali vsaj očistiti rje in prahu. Toda se motiš. Jaz ne potrebujem nikakih popraviljačev. Če mi slučajno ni kdaj kaj prav, popravim se samo. Pač! Nekoč sva pa bila z mojim gospodarjem pri nekem popraviljaču, ki so ga nagovarjali z naslovom »gospod zdravnik«. Ta mož se je kazal zelo učenega in me je nadlegoval na ta način, da je štel z nekim poslušalom in opazoval moje udarce. Potem je pa predpisal mojemu gospodarju neke silno grenke kapljice, naj jih pije na tešče. Gospodar je seveda ubogal, toda močno se je bil s tem zameril svojemu želodcu, ki je venomer ponavljal, da ne mara imeti s temi kapljicami nobenega pomenka.«

»Blagor tebi!« odgovori ura otožno. »Meni se pa godi v tem oziru vse drugače. Pogosto moram v popravilo k možu, ki mu pravijo urar. Oj, neusmiljen je ta človek! Vzame v roko drobno, pa silno ostro ščetko, pa me prečeše in potem preišče do zadnjega vretenca. In še piha z močno sapo vame, da se vse kadi. Potem pa vzame trdo navijalo in me nateguje in vije, da kar poka po meni. Pa, ko bi mrcina storil vsaj vse to zastonj! Moj gospodar mu mora za moje bolečine še posebej plačati, in to lepo vsoto denarja; jaz moram pa za plačilo vselej, kadar me dá gospodarju nazaj, požreti še vsakrat neslano urarjevo opazko: Ni kaj prida! Stara, obrabljena reč. Se bova kmalu enkrat domenila za novo.«

»Ne zameri! Kakšne posle pa ti pravzaprav opravljaš svojemu gospodarju?« vpraša uro srce. »Ali mu tudi ti kri prevajaš?«

»Tepček!« si misli ura. Glasno pa vpraša svojega znanca: »Ali ne veš, da sem jaz za to, da kažem čas?«

»Čas? Čas?« ponavlja srce nekaj časa, potem pa vpraša: »Ti, ura, povej mi, kaj pa je to čas? Še nikoli nisem slišalo te besede.«

Ob tem vprašanju se tudi ura nekoliko zamisli. Nato pa reče: »Na vse zadnje še jaz sama prav ne vem, kaj to je. Le toliko mi je znano, da večina ljudi čas zelo čišla. Moj gospodar večkrat pravi: Čas je zlato. Rana ura zlata ura. Tudi to vem, da se vsi ljudje ravna po meni, kadar merijo

čas. Jaz imam namreč čudno notranjost. V meni je kolesce, ki se ne-prestano vrti sem in tja. Saj ga slišiš, kako tiktaka, ko se premika. V eni sami sekundi naredi pet takih udarcev, v eni uri torej 18 tisoč, v enem dnevu 432 tisoč in v enem letu 158 milijonov. Vrti se pa tako hitro, da bi preletelo v enem samem dnevu, če bi se vrtelo kar naprej, nič manj ko 36 kilometrov. V treh letih bi prišlo lahko že okroginkrog zemlje. To kolesce je pa zvezano z jako nežnim, prožnim perescem, ki prenaša gibanje kolesca na druga kolesca in le-tá na neki kazalec, ki pove ljudem, koliko je ura. Najbolj čudno na meni je pa to, da ne jem in ne pijem in vendar služim svojemu gospodarju že dvajset let. Seveda — kot povedano — včasih že moram k urarju, da me očisti prahu in namaže z mehkim oljem.«

»Vidim, da tudi ti nimaš nebes na zemlji,« povzame srce sočutno. »Jaz pa imam še hujši opravek. Omenilo sem ti že, da gonim svojemu gospodarju po telesu njegovo kri. In te krvi ima 14 litrov, in vso to težo moram pognati šeststokrat na dan po telesu in jo spet sprejemati nazaj. Pa vse to bi še bilo, ko bi me moj gospodar sam ne oviral pri tem mojem naporu. On je namreč strasten kadilec, pa tudi vina se v mladosti ni branil. To sta pa moja največja sovražnika, ki mi delo silno ovirata. Omamita me takó, da opešajo moje moči, in da ne morem pravilno potiskati krvi določenim delom telesa. En del je dobi včasih preveč, drugi premalo. Moj gospodar se pa potem pritožuje, da ga boli glava, zdaj spet noge, zdaj roke, sitnari mu pa večkrat tudi presiti želodec. Včasih pa moj gospodar tudi tako sede, da zapre pretakanju krvi žile in 'umre' mu noga. Vzrok sem pa vsemu jaz.«

»Jaz pa imam največji križ s kazalci,« potoži spet ura. »Mislijo, da so najvažnejši del na meni, ker moj gospodar gleda le nanje. In vendar to ni res. Kazalci so v tesni zvezi z mojimi notranjimi kolesci. Če se ti ne vrtijo prav, tudi kazalci kažejo napačno. Vrhu tega se pa še med seboj sovražijo in so silno nevoščljivi drug drugemu. Veliki bi rad ves svet oblezel; zato hiti, da pride vsako uro enkrat naokrog. Srednji bi ga pa kajpada rad dohajal. Ker ga pa ne more, se mu včasih kar obesi za pete, da ga veliki vleče s seboj. Pri tem pa opešata oba in ne kažeta gospodarju pravega časa. — Največji nebodigatreba je pa na meni mali kazalček, ki se vrti v posebno odkazanem prostorčku. Vsako minuto pride enkrat naokrog. Včasih se pa tudi kam obesi, ker bi rad ven na široko, kjer so debele številke, pa obstane — gorje, če takrat gospodar pogleda, koliko je na času! Trdo me stisne v roki, potolče z menoj ob rob mize, da se vse v meni strese, zraven se pa ves divji jezi: 'Ti čebula zanikarna! Skozi okno bi te treščil, ko bi ne bila zlata!'«

Ko je sivolasi profesor to omenil, smo se kajpada vsi poslušalci na glas zasmeli. On je pa vzel svojo lepo zlato uro iz žepa, nam jo pokazal in rekel: »Glejte, tale je tista, ki se je v mojih sanjah pogovarjala z mojim srcem. Lepa je, kajne? Pridni bodite in varčni, da si še vi kdaj kupite zlato. — Oj, pol petih je že? Mislím, da gre vsaj na deželi prav, to motovilo staro? Otroci, pridite po praznikih spet. Še mnogo mičnega

vam imam povedati: Kako je na luni, na morskem dnu in po svetu mnogokod.»

Zahvalili smo se ljubeznivemu gospodu, obljubili mu, da radi spet pridemo in zropotali smo po stopnicah dol in domov.

Janko Polák:

Sen.

Dete moje, jaz sem sanjal . . .
— „Kaj?“ — Da si umrlo mi
in da brezdno neizmerno
tebe je požrlo mi.

In ko klečal sem ob brezdnu,
da bi vzrl v globini dno,
oh, tedaj ti, dete moje,
spet ob meni si biló.

Pa si se me oklenilo
in mi délo na uhó:
„Atek moj, nikar ne joči —
meni je tako lepó!“

— „Kje!“ — sta ustni vztrepetali.
— „Tamkaj, atek, vrh nebá,
kjer se angelov nešteto
z malim Jezusčkom igrá!“ —

In razpel sem obe roki,
da prižmem te na srcé . . .
Mesto tebe pa objel sem
bol pekočo in solzé.

